

**ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกัตในสังคมร่วมสมัย
กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส**

**The Problems, Difficulties and Guidelines to Develop the Zakat System
in Contemporary Society a Case study: Narathiwat Province**

ตาร์มีซี สาละห์¹

Tarmisi Salaeh¹

(Received: July 16, 2018; Revised: August 20, 2018; Accepted: December 3, 2018)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกัตในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส และ 2) ศึกษาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกัตในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยทำการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์อัลกุรอาน หะดีษ ตำราวิชาการ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชะกัต และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา (อิมาม) ประชาชนมุสลิมผู้สนใจทั่วไป และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส จำนวน 400 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.99 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาการจัดระบบชะกัตในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = .97) ส่วนการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกัตในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 1.12) และ 2) ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกัตในสังคมร่วมสมัย ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ควรจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกัตหรือกองทุนชะกัตในจังหวัดให้มีความชัดเจน เป็นที่ยอมรับ เป็นที่ประจักษ์และดำเนินการบริหารจัดการระบบชะกัตที่ถูกต้อตามหลักการอิสลาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: ปัญหา, อุปสรรค, แนวทางการพัฒนา, การจัดระบบชะกัต

Abstract

This quantitative research aimed 1) to study the problems, difficulties and guidelines to develop zakat (Alms) system in contemporary society - a case study of Narathiwat Province and 2) to propose the development of the proper systematic zakat management to the community or Muslim society in Narathiwat Province by reviewing data through Al- Quran, Hadith, academic texts and other documents relating to zakat. The data were purposively sampling collected from students, teachers, academicians, leaders of community, religious leaders (Imam) common people and Islamic council of Narathiwat Province totally 400 respondents.

¹สาขาวิชาอิสลามศึกษา สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.

¹Department of Islamic Studies, Academy of Islamic and Arabic Studies, Princess of Naradhiwas University.

Data were collected using questionnaires through Cronbach alpha coefficient where its reliability was found at 0.99. Data were analyzed using mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.)

The study found that 1) problems and barrier of zakat systematic management overall were at a high level ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = .97) while to study guidelines in developing zakat (Alms) system in contemporary society were at a high level ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 1.12) 2), with regards to opinions and suggestions in developing guidelines of zakat (Alms) system in contemporary society, mostly respondents basically requested on building a proper zakat funding center in the province, which is concrete, acceptable in lined with Islamic law to the most benefit of local community in developing their life quality.

Keyword: Problems, Difficulties, Developing guidelines and Zakat system

บทนำ

ชะกาตเป็นหลักการข้อที่สามในหลักการอิสลามทั้งห้า เป็นหลักการทางการเงินของมุสลิมทุกคนที่ต้องถือปฏิบัติ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสถานะทางสังคม อันเป็นเสาหลักทางศาสนาที่จะสมบูรณ์ด้วยกับหลักการว่าด้วยชะกาตนี้ หลักการชะกาตมีการกล่าวควบคู่กับการละหมาดในอัลกุรอานมากถึง 58 ครั้ง และคำว่า ชะกาต ถูกบัญญัติในโองการมากถึง 30 ครั้ง (ยูซุฟ อัลกีอรรวีย์, 2006) เราจะพบว่าชะกาตนั้นเป็นบทบัญญัติทางศาสนาที่มีหลายภาคส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน บุคคลหรือองค์กร การจ่ายชะกาตเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายจึงต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง และต้องเข้าใจในการบริหารจัดการระบบของแต่ละส่วนให้เป็นไปตามศาสนบัญญัติ อิสลามมีรากฐานของศาสนาที่สมบูรณ์โดยที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงประทานเป็นเกียรติแก่มนุษยชาติ เพื่อมนุษย์ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และความสุขของมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ การที่มนุษย์รู้จักตัวเอง และรู้จักตัวตนเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ (ช.บ.) และรู้จักคำว่าหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.) อีกทั้งต้องมีความเข้าใจถึงความจำเป็น และผลประโยชน์สูงสุดของสังคมมุสลิมโดยรวม เพื่อตอบสนองถึงเจตนารมณ์ทางกฎหมายอิสลามว่าด้วยชะกาต กล่าวคือ สามารถขัดเกลาจิตใจมนุษย์ให้สะอาดหมดจดจากมลทินทางด้านจิตใจอย่างหนึ่ง นั่นคือ ความตระหนักรู้เห็นหรือความซึ้งเห็น ซึ่งเปี่ยมล้นที่ทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวและไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการให้ความช่วยเหลือด้านชะกาตจากผู้ที่มีฐานะร่ำรวยแก่กลุ่มผู้มีสิทธิรับชะกาต 8 จำพวก ให้ได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุด (อาบู บักรญานีร์ อัลญาซาอีรี, 2004) ดังโองการที่ว่า ความว่า "แท้จริงงานบริจาคนั้น (ชะกาต) ทั้งหลายนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน บรรดาผู้ที่ขัดสน บรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน บรรดาผู้ที่มีจิตใจเลื่อมใสในอิสลาม ในการไถ่โทษ บรรดาผู้ที่มีหนี้สินในตัวในหนทางของอัลลอฮ์ (ช.บ.) และบรรดาผู้ที่อยู่ในระหว่างเดินทาง..." (ซูเราะฮ์ อัตเตาบะฮ์, 9 : 60) และมีระบุอีกโองการหนึ่งที่ว่า ความว่า "(โอ้ผู้ซื่อสัตย์) เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินสมบัติของพวกเขาเป็นทาน (ชะกาต) เพื่อทำให้พวกเขาบริสุทธิ์ และล้างมลทินของพวกเขาด้วยส่วนที่เป็นทานนั้น..." (ซูเราะฮ์ อัตเตาบะฮ์, 9: 103) และท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ.ล.) ได้กล่าวในเรื่องเดียวกันนี้ ความว่า "... ดังนั้นแล้วเจ้าจงแจ้งแก่พวกเขาเถิดว่า แท้จริงอัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้กำหนดการบริจาคตานให้เป็นที่ที่ของพวกเขา โดยเก็บ (ทาน) จากคนรวยของพวกเขาและจ่ายคืนให้แก่คนยากจนของพวกเขา" (มุฮัมมัด อิบน์ อิสมาอีล อัลบุคอรี, 2004; อาบู อีซา มุฮัมมัด อิบน์ อีซา อัตติรมิซีย, 1983) ชะกาตนั้นได้ถูกตราเป็นบัญญัติที่มหานครมักกะห์ในช่วงแรก ซึ่งไม่ได้มีการระบุถึงทรัพย์สิน ปริมาณที่จำเป็นต้องจ่าย แต่ได้ปล่อยเรื่องดังกล่าวไว้ให้อยู่ในความนึกคิด และความใญ่บุญของผู้นั้น จนกระทั่งในปีฮิจเราะห์ศักราชที่ 2 หลังการอพยพไปยัง มหานครมะดีนะห์ ได้มีการตราบัญญัติถึงปริมาณของชะกาตแต่ละประเภท รวมถึงระบุพิกัด ประเภทของทรัพย์สินที่ต้องจ่าย และแหล่งที่จะแจกจ่ายนั้น ถูกแจกแจงเอาไว้อย่างละเอียด

เพื่อส่งเสริมให้จ่ายชะกาด (มัทนา อัลลอฎฎอน, 1996) ในขณะเดียวกันหากเลย หรือเกินต่อการจ่ายชะกาด อัลลอฎฎ (ช.บ.) ทรงเตือนแก่พวกเขาเหล่านั้น ดังโอองการหนึ่งที่ว่า ความว่า "... และบรรดาผู้ที่สะสมทองและเงิน และไม่จ่ายมัน (ส่วนที่เป็นชะกาด) ในทางของอัลลอฎฎ (ช.บ.) นั้น จงแจ้งข่าวแก่พวกเขาเถิด ด้วยการลงโทษอันเจ็บปวด วันที่มันจะถูกเผาไฟนรกแห่งญะฮันน์มาแล้วหน้าผากของพวกเขา และสีข้างของพวกเขาและหลังของพวกเขาจะถูกนับด้วยมัน..." (ซูเราะฮ์ อัต-เตาเบฮ์, 9: 34-35)

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ชะกาด ถือเป็นส่วนหนึ่งในจริยธรรมอันดีของศาสนาอิสลาม ซึ่งจะทำให้เกิดความเสมอภาค เมตตาและโอบอ้อมอารี โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน และในทางตรงกันข้ามยังเป็นการทำลายความชั่วช้าเลวทรามแบบต่างๆ ที่จะมาบดบังความผาสุกและความปลอดภัย โดยการทรงกำหนดหลักคำสอนให้จ่ายชะกาด เป็นการชำระล้างความตระหนี่โสมมไปจากเจ้าของผู้มีทรัพย์สิน (อุมมา แขวงบุญ, 2553) และชะกาด ถือเป็นสวัสดิการพื้นฐานของชีวิตที่มีความสำคัญยิ่ง กล่าวคือ การให้ออกาสที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นหลักสำคัญที่มุสลิมในฐานะผู้ศรัทธาในอิสลาม ที่ต้องถือปฏิบัติตามข้อบังคับตามหลักของอิสลามอย่างเคร่งครัดสำหรับมุสลิมทั่วโลกผ่านการบริหารจัดการระบบชะกาดของหน่วยงานที่จำเป็น ต้องมีความเหมาะสม ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และครบวงจร สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิรับชะกาดอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนัก และเล็งเห็นถึงความจำเป็นต่อการศึกษาวิจัยนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาสเพื่อประมวลสภาพปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยส่วนใหญ่ในขณะนี้ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง และสามารถจัดการได้ในเรื่องชะกาดพิรุณเท่านั้น อีกทั้งยังพบว่า ในจังหวัดนราธิวาส ยังไม่มีองค์กรอย่างเป็นทางการที่ดูแลโดยตรงในการจัดการชะกาดที่ครอบคลุมประเภททรัพย์สินที่วาญิบชะกาด นอกจากการจัดการชะกาดพิรุณที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้จัดเก็บและแจกจ่ายโดยผ่านอิหม่ามประจำมัสยิด (อาหะมะ กือโด, 2557) ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัยภายในจังหวัดนราธิวาสอย่างมีระบบ ครอบคลุม มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างมาตรฐานให้มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิรับชะกาดให้ได้รับประโยชน์สูงสุด รวมถึงลดปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคม เป็นการสร้างหลักสวัสดิการด้านชะกาดทางสังคม สู่การพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาสนี้ ผู้วิจัยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 796,239 คน ซึ่งในจำนวนนี้นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 660,878 คน คิดเป็นร้อยละ 83 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดนราธิวาส (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา (อิหม่าม) ประชาชนมุสลิมผู้สนใจทั่วไป และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส ที่อาศัยอยู่ใน 13 อำเภอ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวนตามสูตรกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Sampling) ของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวน 400 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์อัลกุรอาน หะดีษ หนังสือ ตำราวิชาการ โดยเฉพาะตำราว่าด้วยฟิกฮ์ (นิติศาสตร์) เอกสาร วารสาร และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชะกาท เพื่อประกอบใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย นอกเหนือจากนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ คือ

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาทในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามลักษณะแบบเลือกตอบ (Check-list) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด (ด้านอิสลามศึกษา และด้านสามัญศึกษา) และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาทในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส แบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ประกอบด้วย 1) ระดับความคิดเห็นด้านปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาการจัดระบบชะกาทในสังคมร่วมสมัย จำนวน 9 ข้อ และ 2) ระดับความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาทในสังคมร่วมสมัย จำนวน 5 ข้อ รวมจำนวนทั้งหมด 14 ข้อ โดยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่า IOC ของแบบสอบถามดังกล่าว = 0.67 - 1.00 โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ใช้เกณฑ์การประเมินผลโดยการหาค่าเฉลี่ย แบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับชั้น โดยการหาช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น (คะแนน 1 - 5) และคำนวณจากสูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) การแปลผลคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยวิธีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) มีค่าเท่ากับ

0.99

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวความคิดต่อแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส จำนวน 3 ข้อ คือ

1) ท่านเห็นว่าอะไรคือปัญหา อุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย

2) ท่านมีความคิดเห็นกับการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาด และรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบชะกาดอย่างไร

3) ท่านมีแนวความคิดต่อแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัยอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1) ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วย

ตนเอง

2) ผู้วิจัยตรวจนำแบบสอบถามที่บันทึกเสร็จแล้วมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เก็บเรียบร้อยแล้วทั้งหมดเพื่อเตรียมนำมาวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาผลของปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์ผลของข้อคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยใช้การสรุป และนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาอธิบายต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัยกรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.75 มีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบ

ระดับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาในระดับชาวนวีย จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 จบระดับการศึกษาด้านสามัญศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 และประกอบอาชีพเป็นคณาจารย์ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน กลุ่มตัวอย่าง	ประเภทการประเมิน	จำนวน (400 คน)	ร้อยละ (100%)
เพศ	1. ชาย	161	40.25
	2. หญิง	239	59.75
อายุ	1. 18-25 ปี	139	34.75
	2. 26-30 ปี	111	27.75
	3. 31-35 ปี	94	23.50
	4. มากกว่า 35 ปี	56	14.00
ระดับการศึกษา ด้านอิสลาม ศึกษา	1. อิบติดาอีย	27	6.75
	2. มุตาวัซซิม	65	16.25
	3. ชาวนวีย	177	44.25
	4. สถาบันปอเนาะ (น้อยกว่า 5 ปี)	23	5.75
	5. สถาบันปอเนาะ (มากกว่า 5 ปี ขึ้นไป)	28	7.00
	6. ปริญญาตรี	42	10.50
	7. สูงกว่าปริญญาตรี	19	4.75
	8. อื่นๆ	19	4.75
ด้านสามัญศึกษา	1. ประถมศึกษา	30	7.50
	2. มัธยมศึกษาตอนต้น	46	11.50
	3. มัธยมศึกษาตอนปลาย	176	44.00
	4. ปริญญาตรี	86	21.50
	5. สูงกว่าปริญญาตรี	37	9.25
	6. อื่นๆ	25	6.25
อาชีพ	1. นักศึกษา	48	12.00
	2. คณาจารย์	145	36.25
	3. นักวิชาการ	36	9.00
	4. ผู้นำชุมชน	11	2.75
	5. ผู้นำศาสนา (อิหม่าม)	23	5.75
	6. ประชากรมุสลิมทั่วไป	120	30.00
	7. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด	17	4.25

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

จากการศึกษาในระดับความคิดเห็นด้านปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .97) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ขาดองค์กรจัดเก็บชะกาด และการบริหารระบบชะกาดที่น่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .77) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการจัดเก็บ-จ่ายชะกาด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .79) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และขาดความตระหนักในหน้าที่ของกลุ่มผู้มีกำลังจ่ายชะกาด ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .78) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

จากการศึกษาในระดับความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 1.12) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาดให้เป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .97) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ พัฒนารูปแบบโมเดลการจัดเก็บ-จ่ายชะกาดให้สอดคล้องและปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 1.01) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และบริการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนด้านชะกาด ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.18) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย
กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ระดับความคิดเห็นด้านปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย			
1. ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการจัดเก็บ-จ่ายชะกาด	4.05	.79	มาก
2. ไม่ยอมจ่ายและปฏิเสธการจ่ายชะกาด	3.67	1.02	มาก
3. ละเลย เมินเฉย และไม่มีความรับผิดชอบต่อการจ่ายชะกาด	3.68	1.05	มาก
4. ขาดองค์กรจัดเก็บชะกาด และการบริหารระบบชะกาดที่น่าเชื่อถือ	4.06	.77	มาก
5. ขาดความไว้วางใจต่อผู้จัดเก็บ-จ่ายชะกาดในปัจจุบัน	3.75	1.03	มาก
6. สภาพแวดล้อมทางสังคมไม่อำนวย สื่อมโหรี และห่างไกลจากหลักการอิสลาม	3.57	.95	มาก
7. ผู้มีสิทธิรับชะกาดไม่กล้าที่จะแสดงตนในสิทธิชะกาด	3.24	1.13	ปานกลาง
8. ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ที่มีกำลังจ่ายชะกาด	3.22	1.21	ปานกลาง
9. ขาดความตระหนักในหน้าที่ของกลุ่มผู้ที่มีกำลังจ่าย ชะกาด	3.96	.78	มาก
โดยรวม	3.69	.97	มาก
ระดับความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะกาดในสังคมร่วมสมัย			
10. บริการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนด้านชะกาด	3.47	1.18	มาก
11. จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาดให้เป็นที่ยอมรับ	3.74	.97	มาก
12. จัดทำรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบชะกาดที่ตรงตามเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และเป็นที่ยอมรับ	3.30	1.16	ปานกลาง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
13. พัฒนารูปแบบโมเดลการจัดเก็บ-จ่ายชะงัดให้สอดคล้องและถือปฏิบัติได้	3.62	1.01	มาก
14. จัดทำร่าง พ.ร.บ.ชะงัด เพื่อรับรองการดำเนินการจัดการระบบชะงัดที่ตรงตามหลักการอิสลาม และเป็นที่ยอมรับ	3.27	1.29	ปานกลาง
โดยรวม	3.49	1.12	มาก

3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

เป็นผลของข้อมูลจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะงัดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. ผลของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านปัญหา อุปสรรคต่อการพัฒนาการจัดระบบชะงัดในสังคมร่วมสมัย ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า 1.1) ขาดการส่งเสริมและสร้างความตระหนักแก่กลุ่มคนที่สามารถจ่ายชะงัด อีกทั้งละเลย หรือเมินเฉยต่อการจ่ายชะงัด 1.2) ขาดการให้บริการความรู้ ความเข้าใจด้วยเรื่องชะงัดในชุมชน 1.3) ผู้มีสิทธิ์รับชะงัดไม่ได้รับสิทธิ์การแจกจ่ายชะงัดอย่างทั่วถึง 1.4) ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นชะงัด และในการบริหารจัดการเก็บ-จ่ายชะงัด และ 1.5) เจ้าหน้าที่ขาดความรับผิดชอบ และขาดความน่าเชื่อถือ

2. ผลของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะงัด และรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบชะงัด ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า นับเป็นสิ่งที่ดีมากในการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะงัดนั้น เพราะจะทำให้ผู้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ เป็นการเสริมสร้างความร่วมมือ ร่วมใจในการจ่ายชะงัด และรู้วิธีในการจ่ายชะงัดอย่างถูกต้อง เพื่อสามารถกำหนดรูปแบบ แนวทางการจัดเก็บและจัดสรรชะงัดที่เหมาะสม และถูกต้องตามหลักการอิสลาม

3. ผลของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการระบบชะงัดในสังคมร่วมสมัย ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า 1) ควรบริการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบชะงัด 2) ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดเก็บ-จ่ายชะงัดแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักต่อการจ่ายชะงัด 4) ควรมีการวางแผนงาน และดำเนินการบริหารจัดการชะงัดให้เป็นระบบ 5) ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องดำเนินการบริหารจัดการชะงัดด้วยความเที่ยงตรง ถูกต้องตามหลักศาสนาบัญญัติ 6) ควรจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะงัดให้เป็นที่ยอมรับ และมีความน่าเชื่อถือ เป็นการสร้างความไว้วางใจแก่ชุมชน และ 7) ควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินภาระงานของการบริหารจัดการระบบชะงัด

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาการจัดระบบชะงัดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาสในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดระบบชะงัดในสังคมร่วมสมัย กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

จากการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาการจัดระบบชะงัดในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .97) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ขาดองค์กรจัดเก็บชะงัด และการบริหารระบบชะงัดที่น่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .77) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ขาด

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการจัดเก็บ-จ่ายซะกาต ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = .79) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของรอมลี โต๊ะตันหยง (2549) เรื่องการจัดการซะกาตของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ระบุว่า การจัดการซะกาตของเจ้าหน้าที่จะมีพื้นฐานความรู้ศาสนาเป็นหลัก และการดำเนินงานจะมีลักษณะเป็นแบบธรรมเนียมปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านมีไม่เพียงพอ และการจ่ายซะกาตแก่ผู้มีสิทธิมีงบประมาณจำนวนจำกัด ขาดความตระหนักในหน้าที่ของกลุ่มผู้มีกำลังจ่ายซะกาต ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = .78) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และขาดความไว้วางใจต่อผู้จัดเก็บ-จ่ายซะกาตในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 1.03) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอับดุลรอฮิด เจมะ และคณะ (2545) เรื่องระบบสวัสดิการในชุมชนมุสลิม กรณีจ่ายซะกาตในกลุ่มมอหมะรียออิสลาม ระบุว่า ผู้ที่ทำหน้าที่จัดเก็บซะกาตต้องเป็นมุสลิม เพราะซะกาตเป็นกิจการด้านศาสนาอิสลาม ดังนั้นผู้จัดการเกี่ยวกับเรื่องนั้นจึงต้องเป็นมุสลิมและเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะและมีสติปัญญาสมบูรณ์ รวมทั้งเป็นผู้ที่ได้รับการไว้วางใจในความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ด้วย ละเลย เมินเฉย และไม่มีมารยาทขัดขวางต่อการจ่ายซะกาต ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 1.05) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ไม่ยอมจ่ายและปฏิเสธการจ่ายซะกาต ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = 1.02) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สภาพแวดล้อมทางสังคมไม่อำนวย เลื่อมไทร้ม และทางไกลจากหลักการอิสลาม ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = .95) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผู้มีสิทธิรับซะกาตไม่กล้าที่จะแสดงตนในสิทธิซะกาต ($\bar{X}$ = 3.24, S.D. = 1.13) ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้มีกำลังจ่ายซะกาต ($\bar{X}$ = 3.22, S.D. = 1.21) ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

และผลจากการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาการจรรบระบบซะกาตในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 1.12) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบซะกาตให้เป็นที่ยอมรับ ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = .97) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ พัฒนารูปแบบโมเดลการจัดเก็บ-จ่ายซะกาตให้สอดคล้องและถือปฏิบัติได้ ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 1.01) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก บริการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนด้านซะกาต ($\bar{X}$ = 3.47, S.D. = 1.18) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดทำรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบซะกาตที่ตรงตามเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = 1.16) ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของรอมลี โต๊ะตันหยง (2549) เรื่องการจัดการซะกาตของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ระบุว่า ข้อเสนอแนะ คือ การพัฒนาและการปรับปรุงองค์กรจัดการซะกาต การจัดตั้งกองทุนซะกาตจะทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับซะกาตสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป บริการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนด้านซะกาต และจัดทำร่าง พ.ร.บ. ซะกาต เพื่อรับรองการดำเนินการจัดการระบบซะกาตที่ตรงตามหลักการอิสลาม และเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X}$ = 3.27, S.D. = 1.29) ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. การศึกษาข้อมูลจากข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการศึกษาข้อมูลจากข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างในข้อประเด็นคำถาม จำนวน 3 ข้อ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านปัญหา อุปสรรคต่อการพัฒนาการจรรบระบบซะกาตในสังคมร่วมสมัย ผลปรากฏคือ 1.1) ขาดการส่งเสริมและสร้างความตระหนักแก่กลุ่มคนที่สามารถจ่ายซะกาต อีกทั้งละเลย หรือเมินเฉยต่อการจ่ายซะกาต 1.2) ขาดการให้บริการความรู้ความเข้าใจด้วยเรื่องซะกาตในชุมชน โดยที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่ดูแลประชาชนมุสลิมในพื้นที่ ต้องให้ความสำคัญในการให้ความตระหนัก และให้ความรู้ ความเข้าใจกับ ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของการจ่ายซะกาต (อาหามะ กือจิ, 2560) 1.3) ผู้มีสิทธิรับซะกาตไม่ได้รับสิทธิการแจกจ่ายซะกาตอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ

สุนทร วงศ์หมัดทอง (2548) เรื่อง ระบบชะกาส และการประยุกต์ใช้ในสังคมมุสลิม อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา - ซึ่งคำว่าชะกาต จะสะกดด้วยพยัญชนะ ฮ (ชะกาฮ) ตามที่ปรากฏในวิจัย- พบว่า มุสลิมส่วนมากยังมีความต้องการที่จะเห็นการจัดการชะกาฮอย่างเป็นระบบ และส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการระบบชะกาฮ เพียงแต่ว่าต้องการให้องค์กรที่เข้ามาจัดเก็บมีความโปร่งใสอย่างเป็นธรรม และมีการจ่ายชะกาฮออกไปอย่างทั่วถึง ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชนบางกลุ่มที่ความผูกพันกับคณะกรรมการบริหารชะกาฮ 1.4) ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นชะกาต และในการบริหารจัดการเก็บ-จ่ายชะกาต และ 1.5) เจ้าหน้าที่ขาดความรับผิดชอบ และขาดความน่าเชื่อถือ

2. ด้านการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาต และรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบชะกาต ผลปรากฏคือ การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาตนั้น เป็นสิ่งที่ดีมาก ที่สามารถกำหนดรูปแบบ แนวทางการจัดเก็บและจัดสรรชะกาตที่เหมาะสมกับสภาพ และถูกต้องตามหลักการศาสนา (อุมา แขวงบุญ, 2553) เป็นการขับเคลื่อนองค์กรให้ทั่วถึงและมีความชัดเจน โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งข้อมูลนี้จะนำไปพิจารณาในการจ่ายชะกาต ทั้งนี้การจัดวางรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบชะกาตที่ดีนั้น นอกเหนือจะช่วยให้การบริหารจัดเก็บ-จ่ายชะกาตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังส่งผลดีต่อชุมชน ผู้มีสิทธิรับชะกาต และจะทำให้กลุ่มคนที่สามารถจ่ายชะกาตหันมาให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องนี้มากขึ้น

3. ด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการระบบชะกาตในสังคมร่วมสมัย ผลปรากฏคือ 1) บริการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน และเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบชะกาต โดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด นักวิชาการ อิหม่าม และผู้นำชุมชนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจเรื่องชะกาตอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้และความก้าวหน้าเกี่ยวกับชะกาตให้กับชุมชนเกิดความตระหนักและมุ่งปฏิบัติอย่างจริงจัง (ตรึงศรี สาและ, 2556. แวอัม แร แวปา, 2556) 2) ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดเก็บ-จ่ายชะกาตแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักต่อการจ่ายชะกาต 4) ควรมีการวางแผนงาน และดำเนินการบริหารจัดการชะกาตให้เป็นระบบ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอาหามะ กือจี (2560) เรื่อง การจัดการชะกาตของชุมชนมุสลิมในจังหวัดกระบี่ ระนุภา องค์การที่ทำหน้าที่จัดสรรชะกาต ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดสรรชะกาตที่ชัดเจน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับชะกาตอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง 5) ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องดำเนินการบริหารจัดการชะกาตด้วยความเที่ยงตรง ถูกต้องตามหลักศาสนบัญญัติ 6) ควรจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาตให้เป็นที่ยอมรับ และมีความน่าเชื่อถือ และ 7) ควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินภาระงานของการบริหารจัดการระบบชะกาต

สรุป

การจัดการระบบชะกาตในหลายพื้นที่มักประสบกับปัญหาหลายประการ รวมถึงในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ดังนั้น การลดปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาการจัดการระบบชะกาต จะเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการระบบชะกาตในสังคมร่วมสมัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาการจัดการระบบชะกาตในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ผลปรากฏว่า ขาดองค์กรจัดเก็บชะกาต และการบริหารระบบชะกาตที่น่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.06 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการจัดเก็บ-จ่ายชะกาต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 อยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาการจัดการระบบชะกาตในสังคมร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ผลปรากฏว่า การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการระบบชะกาตให้เป็นที่ยอมรับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.74 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ พัฒนารูปแบบโมเดลการจัดเก็บ-จ่ายชะกาตให้สอดคล้องและถือปฏิบัติได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 อยู่ในระดับมาก และมีข้อคิดเห็นที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการบริหารจัดการระบบชะกาตอย่างมีระบบนั้น จะสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิรับ

ชะกาอย่างทั่วถึง เป็นกลาง รวมถึงเป็นการเสริมสร้างหลักสวัสดิการสังคมพื้นฐานที่ดี พร้อมสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตทางสังคมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลการศึกษาวิจัยนี้จัดการอบรม พร้อมบริการวิชาการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ชุมชนเกี่ยวกับชะกา ตลอดจนสร้างความสำคัญ ความตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ การบริหารจัดการระบบชะกาต่อการพัฒนาสังคม

1.2 ควรนำผลการศึกษาวิจัยด้านการจัดตั้งองค์กรการบริหารจัดการระบบชะกาให้เป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือของประชาชนทั่วไป ปรีชาถึงแนวทางการจัดตั้งองค์กรฯ ดังกล่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามกลางแห่งประเทศไทย และสำนักจุฬาราชมนตรี เป็นต้น ทั้งนี้ ควรกำหนดแผนดำเนินงาน โครงสร้างการบริหารจัดการระบบชะกาอย่างชัดเจน เทียบตรง มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาวิจัยนี้ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ชุมชนของตนได้รับทราบ และควรส่งเสริมให้ความตระหนักในชะกา พร้อมสร้างความร่วมมือ ร่วมใจกัน และจัดทำการวิจัยภาคสนาม ทดลองการปฏิบัติงานจริง เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาการจัดระบบชะกาต่อไป

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป เป็นการศึกษาเฉพาะจังหวัดนราธิวาส จึงควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการระบบชะกาในสังคมร่วมสมัยในจังหวัดอื่นๆ เช่น บัตตานี ยะลา สตูล เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบโมเดลการบริหารจัดการระบบชะกาที่ตรงตามเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของหลักการอิสลามให้เป็นที่ยอมรับต่อไป

2.3 ควรบูรณาการการศึกษาวิจัยด้านชะกานี้ควบคู่กับการศึกษาวิจัยระบบการเงินอิสลาม (สถาบันการเงินอิสลาม)

2.4 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบโมเดลขององค์กรการบริหารจัดการระบบชะกาที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ

รายการอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2560). จำนวนราษฎรจังหวัดนราธิวาสจากสำนักบริหารการทะเบียน. (ออนไลน์)

เข้าถึงได้ : http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat60.html ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560. สืบค้น

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2561

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจในจังหวัด (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ชรรวมสาร.

มณีนว อัครกัญญา. (1996). ประวัติศาสตร์กฎหมายอิสลาม (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชาอูดีอาเราะเบีย: มักตาบะห์ อัลมาอาриф.

มุฮัมมัด อิบน์ อิสมาอีล อัลบุคอรี. (2004). ศอเฮียฮ์ อัลบุคอรี. หมวดว่าด้วยชะกาต, หะดีษ เลขที่ 1401. ชาอูดีอาเราะเบีย:

บัยตุลอัฟการเพื่อตีพิมพ์.

ยูซุฟ อัลก็อฏฏอวีย. (2006). พิกฮ์ อัชชะกาต: ศึกษาเปรียบเทียบว่าด้วยบทบัญญัติ และปรัชญาตามอัลกุรอานและอัซซุนนะห์

(พิมพ์ครั้งที่ 25). อียิปต์: วะฮะบะห์เพื่อการตีพิมพ์.

รอมลี โต๊ะตันหยง. (2549). การจัดการชะกาของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อ

พัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- แวอัมแระ แวปา. (2556). รายงานสรุปโครงการกรมการวิชาการเนื่องในวันสถาปนามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ในเรื่องการบริหารจัดการชะกาดในสังคมยุคใหม่ (รายงานวิจัย). นราธิวาส: สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- สุนทร วงศ์หมัดทอง. (2548). ระบบชะกาย และการประยุกต์ใช้ในสังคมมุสลิม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อรุณ บุญชม. (ม.ป.ป). อัลฟิกฮ์ (นิติศาสตร์อิสลาม) กฎเกณฑ์และหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ. เล่ม 2, หน้า : 39. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มานพ วงศ์เสงี่ยม.
- อับดุลรอซิด เจมะ, อิสมาแอ อาลี, รอฮีม นิยมเดชา, อับดุลละาะ การ์นา, ตายุดิน อูสมาน, วรวิทย์ บารู, ... (2545). ระบบสวัสดิการในชุมชนมุสลิม กรณีจ่ายชะกาดในกลุ่มออมหรัยอิสลาม (รายงานวิจัย). ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อาบู บักร ญาบิร อัลญูซาอีรี. (2004). มินฮาจ อัลมุสลิม: ว่าด้วยหลักศรัทธา หลักคุณธรรม จริยธรรม หลักปฏิบัติ และหลักธุรกรรม. ฉบับใหม่ มีการพิสูจน์อัลหะดีษพร้อมคำอธิบายนิยามศัพท์. อียิปต์: دارุสลาม.
- อาบู อีซา มุฮัมมัด อิบน์ อีซา อัตติรมีซี. (1983). ญะเมียอ อัตติรมีซี. หมวคว่าด้วยชะกาด, หะดีษเลขที่ 567 (พิมพ์ครั้งที่ 2). เลบานอน: دارุลฟิกร.
- อาหะมะ กือโด. (2557). ชะกาดธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อาหะมะ กือจิ. (2560). การจัดการชะกาดของชุมชนมุสลิมในจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อุมา แขวงบุญ. (2553). การบริหารจัดการชะกาด กรณีศึกษาชุมชนมุสลิมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาเปรียบเทียบ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Cronbach, L., J. (1970). *Essentials of Psychological Testing* (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.